LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010 Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS
PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā *2020. gada 22. janvārī*

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Gunārs Kusiņš un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Augstākās tiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 185/2019),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2011. gada 5. decembra noteikumu Nr. 924 „Noteikumi par vecuma pensijas minimālo apmēru" (turpmāk – Noteikumi Nr. 924) 2.2. apakšpunktu, Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību" (turpmāk – Noteikumi Nr. 1605) 2.1. apakšpunktu (šeit un turpmāk – redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 31. decembrim), kā arī Ministru kabineta 2019. gada 3. decembra noteikumu Nr. 579 „Noteikumi par minimālās valsts vecuma pensijas apmēru" (turpmāk – Noteikumi Nr. 579) 2. punktu un 3.2. apakšpunktu (turpmāk visi kopā – apstrīdētās normas) par neatbilstošu

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 109. pantam un Pārskatītās Eiropas Sociālās hartas (turpmāk – Harta) 12. panta 1. punktam.

2. Noteikumu Nr. 924 2.2. apakšpunkts noteica:

„Vecuma pensijas minimālais apmērs nevar būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kas noteikts saskaņā ar normatīvajiem aktiem par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, kuram atkarībā no personas uzkrātā apdrošināšanas stāža (pilnos gados) piemērots šāds koeficients:

[..]

2.2. personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir no 21 gada līdz 30 gadiem, – 1,3 [..].”

Noteikumu Nr. 1605 2.1. apakšpunkts noteica:

„Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs ir:

2.1. Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmajā daļā minētajām personām, izņemot personas ar invaliditāti un personas ar invaliditāti kopš bērnības, – 64,03 *euro* mēnesī [..].”

Noteikumu Nr. 579 2. punkts nosaka:

„Minimālās vecuma pensijas aprēķina bāze ir 80,00 *euro*, personām ar invaliditāti kopš bērnības – 122,69 *euro*. Minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzi pārskata Ministru kabinets pēc labklājības ministra ierosinājuma atbilstoši valsts budžeta iespējām, izvērtējot ekonomisko situāciju valstī.”

Noteikumu Nr. 579 3.2. apakšpunkts paredz:

„Minimālās vecuma pensijas apmēru nosaka, minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzei atkarībā no personas apdrošināšanas stāža (pilnos gados), par kuru piešķirta (pārrēķināta) Latvijas Republikas vecuma pensija, piemērojot šādus koeficientus:

[..]

3.2. personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir no 21 gada līdz 30 gadiem, – 1,3 [..].”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā tiesas pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.[1] panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka juridiska spēka normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesai, izskatot administratīvo lietu. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.[1] panta pirmās daļas 1. punktam pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot administratīvo lietu kasācijas kārtībā, uzskata, ka norma, kas būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir administratīvā lieta, kura ierosināta par pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam vecuma pensija tiktu aprēķināta, piemērojot valstī noteikto vidējo apdrošināšanas iemaksu algu. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka tās izskatāmajā lietā ir jānoskaidro, vai valsts ir sniegusi pieteicējam sociālo nodrošinājumu – valsts vecuma pensiju – pienācīgā apmērā. Tādējādi esot jāpārbauda, vai no apstrīdētajām normām izrietošais pieteicēja vecuma pensijas apmērs ir atbilstošs Satversmes 109. pantam, tostarp ņemot vērā arī Latvijai

saistošās starptautisko tiesību normas. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 109. pantam un Hartas 12. panta 1. punktam.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot tam Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Tiesas pieteikumam jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.[1] pantā noteiktajām prasībām.

6.1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz izvērtēt Noteikumu Nr. 924, Noteikumu Nr. 1605 un Noteikumu Nr. 579 normu atbilstību augstāka juridiska spēka normām.

Satversmes tiesas likuma 19.[1] panta ceturtā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana tiesas lēmumā pieļaujama gadījumos, kad visus šos aktus nepieciešams piemērot vienā administratīvajā lietā.

No pieteikumā ietvertā pamatojuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās normas ir piemērojamas Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošajā administratīvajā lietā. Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.[1] panta ceturtajā daļā noteiktajām prasībām.

6.2. Pieteikums ir formulēts motivēta lēmuma veidā, tajā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts, kā arī juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 109. pantam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai.

Līdz ar to prasījums izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 109. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.[1] pantā noteiktajām prasībām.

6.3. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā ir jānorāda tā juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka apstrīdētās normas neatbilst ne vien Satversmes 109. pantam, bet arī Hartas 12. panta 1. punktam.

Satversmes tiesa ir atzinusi: konkretizējot Satversmes normas kopsakarā ar starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos ietvertajām normām, ir jānodrošina šo normu savstarpēja harmonija (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2019-01-01 16.3.1. punktu*). Ja pieteikuma iesniedzējs lūdz izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību starptautisko tiesību aktiem, kas paredz regulējumu cilvēktiesību jomā, pieteikumā jāpamato tas, ka šie starptautisko tiesību akti paredz plašāku pamattiesību aizsardzības apjomu nekā Satversme un tādēļ apstrīdētās normas atbilstība šiem starptautisko tiesību aktiem būtu vērtējama papildus izvērtējumam par to atbilstību Satversmei.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Satversme neparedz mazāku pamattiesību nodrošināšanas jeb aizsardzības apjomu, kā to nosaka starptautiskās cilvēktiesību saistības. Noskaidrojot valsts garantētās vecuma pensijas minimālā apmēra atbilstību Satversmes 109. pantam, esot jāņem vērā tās starptautiskās tiesību normas, kuras Latvija ir apņēmusies ievērot sociālās drošības jomā. Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka Hartas 12. panta 1. punkts paredzētu plašāku pamattiesību aizsardzības apjomu nekā Satversme.

Līdz ar to prasījums izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Hartas 12. panta 1. punktam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Ministru kabineta 2011. gada 5. decembra noteikumu Nr. 924 „Noteikumi par vecuma pensijas minimālo apmēru” 2.2. apakšpunkta, Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra

noteikumu Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.1. apakšpunkta (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 31. decembrim), kā arī Ministru kabineta 2019. gada 3. decembra noteikumu Nr. 579 „Noteikumi par minimālās valsts vecuma pensijas apmēru” 2. punkta un 3.2. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 109. pantam” pēc Augstākās tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 185/2019).

2. Atteikties ierosināt lietu par Ministru kabineta 2011. gada 5. decembra noteikumu Nr. 924 „Noteikumi par vecuma pensijas minimālo apmēru” 2.2. apakšpunkta, Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.1. apakšpunkta (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 31. decembrim), kā arī Ministru kabineta 2019. gada 3. decembra noteikumu Nr. 579 „Noteikumi par minimālās valsts vecuma pensijas apmēru” 2. punkta un 3.2. apakšpunkta atbilstību Pārskatītās Eiropas Sociālās hartas 12. panta 1. punktam.

3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdētos aktus, – Ministru kabinetu – līdz **2020. gada 23. martam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja I. Ziemele